

Radioaktiiviset aineet

Yleistä

Säteilylain (592/1991, jäljempänä SätL) ja sen perusteella suoritettavan valvonnan tarkoituksena on estää ja rajoittaa säteilystä aiheutuvia terveydellisiä ja muita haittavaikutuksia. Laki koskee säteilyn käyttöä ja muita toimintoja, joista aiheutuu tai saattaa aiheutua ihmisen terveyden kannalta haitallista altistumista säteilylle.

Säteilyturvakeskus valvoo säteilyn käyttöä ja siihen liittyviä toimintoja kuten säteilylähteiden kauppaa, hallussapitoa, maahantuontia ja maastavientiä. Näihin toimintoihin tarvitaan turvallisuuslupa, jonka myöntää Säteilyturvakeskus (liite 1).

Säteilylähteellä tarkoitetaan sähköisesti säteilyä synnyttävää laitetta tai radioaktiivista ainetta (SätL 9 §). Tullin tehtävien ja valvonnan kannalta kyseeseen tulevat vain radioaktiiviset aineet.

Radioaktiivisen jätteen tuontiin, vientiin tai kuljettamiseen Suomen alueen kautta tarvitaan Säteilyturvakeskuksen etukäteinen hyväksyntä, joka osoitetaan komission päätöksen (2008/312/Euratom) mukaisella luvalla.

Radioaktiivisella jätteellä tarkoitetaan radioaktiivisia aineita ja radioaktiivisten aineiden saastuttamia laitteita, tavaroita ja aineita, joilla ei ole käyttöä ja jotka radioaktiivisuutensa vuoksi on tehtävä vaarattomiksi. Radioaktiiviseksi jätteeksi katsotaan myös radioaktiivinen aine tai radioaktiivista ainetta sisältävä säteilylaite, jolle ei löydy omistajaa. (SätL 10 §).

Seuraavien tuotteiden tuonti ja vienti on kielletty:

Elintarvikkeet, kosmeettiset valmisteet, lelut ja vastaavat kulutustavarat, joihin on tarkoituksellisesti lisätty radioaktiivista ainetta (SätL 27 §, muutos 1142/ 1998).

Kielto ei koske palovaroittimia. Radioaktiivista ainetta sisältävien palovaroittimien tuontiin ja vientiin on kuitenkin oltava turvallisuuslupa. Markkinoilla on myös palovaroittimia, jotka eivät sisällä radioaktiivisia aineita ja tämä tulee käydä ilmi ao. tavaraan liittyvistä asiakirjoista.

Tullimenettelyt

Säteilylainsäädännössä käytetyillä termeillä tuonti ja vienti tarkoitetaan tuomista Euroopan unionin ulkopuolelta ja viemistä Euroopan unionin ulkopuolelle.

Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tapahtuvasta radioaktiivisten aineiden "tuonnista" tai "viennistä" käytetään termiä radioaktiivisten aineiden siirto. Siirtoja ei tarvitse tulliselvittää, mutta vaatimus turvallisuusluvasta koskee niitäkin.

Asiakkaan velvollisuudet

Radioaktiivisten aineiden käyttöön, hallussapitoon, kauppaan, tuontiin ja vientiin tarvitaan Säteilyturvakeskuksen myöntämä turvallisuuslupa.

Kun säteilylähteitä tuodaan yhteisön ulkopuolelta tai viedään yhteisön ulkopuolelle, tulee niiden laadun ja määrän sekä luvanvaraisuuden olla selvästi ilmoitettu tulli-ilmoituksessa tai siihen liitettyssä selvityksessä. Tulli-ilmoitukseen on lisäksi merkittävä tuontiin tai vientiin oikeuttavan luvan numero. (SätA 31 a § (23.12.1998/1143))

Turvallisuuslupaa ei välttämättä tarvita tulli-ilmoituksen liitteenä. Luvan numero tulli-ilmoituksessa riittää. Koska luvan numerosta ei ilmene, oikeuttaako lupa esim. tuontiin, voi

asiakas liittää tulli-ilmoitukseen myös turvallisuuslupan kansilehden. Siitä käy ilmi toiminta, johon lupa oikeuttaa (esim. tuonti, vienti, käyttö, kauppa jne.). Jos lupa on myönnetty radioaktiivisten aineiden kauppaan, sen katsotaan kattavan myös tuonnin ja viennin.

Tullin tehtävät

Tulliviranomaisen tehtävänä on osaltaan valvoa radioaktiivisten aineiden maahantuontia ja maastavientiä. Valvontaan kuuluu lähinnä sen varmistaminen, että tuontia tai vientiä varten on olemassa asianmukainen turvallisuuslupa. Luettelo voimassaolevista turvallisuusluvista on Tullin ilmoitustaululla: (Toiminnot – Rajoitukset – Toimijalistat - Säteilyturvakeskuksen turvallisuusluvut) Tarvittaessa luvan voimassaoloa voi myös tiedustella Säteilyturvakeskuksesta.

Tulliviranomaisten on varmistettava, että radioaktiivisen jätteen tuonti, vienti tai kauttakuljetus on Säteilyturvakeskuksen etukäteen hyväksymä.

Tullin tehtävänä on myös osaltaan valvoa, että säteilylain (592/1991 ja muutos 1142/1998) 27 §:ssä mainittujen tuotteiden tuonti- ja vientikieltoa. Näitä tuotteita ovat elintarvikkeet, kosmeettiset valmisteet, lelut ja vastaavat kulutustavarat, joihin on tarkoituksellisesti lisätty radioaktiivista ainetta.

Lähes kaikki Suomessa käytettävät radioaktiiviset aineet tuodaan ulkomailta, suurin osa Euroopan unionin alueelta. Tuontiin (EU:n ulkopuolelta) tai kauppaan oikeuttavia turvallisuuslupia on noin 150 yrityksellä ja yhteisöllä. Lääketieteen ja teollisuuden käyttämiä radioaktiivisia aineita tuodaan Suomeen lähes päivittäin. Radioaktiivisten jätteiden siirtoja (vientiä, tuontia tai kauttakuljetusta) sen sijaan tapahtuu erittäin harvoin. Myöskään vienti- ja tuontikiellossa olevia kulutustavaroita ei yleensä esiinny.

Sovellettava lainsäädäntö

- Säteilylaki 592/1991
- Säteilyasetus 1512/1991

Liite 1

**SÄTEILYTURVAKESKUKSEN (STUK) MYÖNTÄMÄ TURVALLISUUSLUPA (MALLI)
TURVALLISUUSLUPA**

nro 1952/L1/02

7.4.2002

Säteilyturvakeskus on säteilylain (592/91) 16 §:n nojalla hakemuksesta myöntänyt tämän turvallisuusluvan.

Turvallisuusluvan haltija

Firma Oy
Yritystie 4
00000 HELSINKI

Vastaava johtaja

Insinööri etunimi sukunimi

Toiminnan laatu

Radioaktiivisten aineiden tuonti, vienti ja kauppa

Voimassaolo

Toistaiseksi

Ehdot

Turvallisuuslupa on myönnetty hakemuksessa ja liitteissä tarkemmin esitettyyn toimintaan. Toiminnassa on otettava huomioon kääntöpuolella ja liitteissä mainitut ehdot ja turvallisuusjärjestelyt.

Toiminnan tarkastuksesta ilmoitetaan myöhemmin erikseen.

Liite

Selvitys radioaktiivisten aineiden, tuonnista, viennistä ja kaupasta
(7.3.2002)

Maksu